

STANOVENIE ^{210}Po V MINERÁLNYCH VODÁCH

Ing. Alena Belanová

Bc. Veronika Címerová *

RNDr. Marta Vršková

VÚVH Bratislava

* FCHPT STU Bratislava

Litomyšl 2007

Úvod

- V súvislosti so stále sa zvyšujúcou spotrebou minerálnych vôd je potrebné dôkladne poznať ich zloženie. Minerálne vody môžu mať okrem osviežujúceho a liečebného účinku na organizmus aj nežiadúce účinky, najmä ak sa pijú vo veľkom množstve a v nevhodných prípadoch. Ak má minerálna voda zvýšenú mineralizáciu, môžeme predpokladať aj zvýšený obsah prírodných rádionuklidov.
- V rámci riešenia úlohy na oddelení rádiochémie NRL zameranej na stanovenie rádiologických ukazovateľov v minerálnych vodách sme sa venovali aj stanoveniu ^{210}Po , ktoré patrí do skupiny veľmi vysoko toxických rádionuklidov.

Vlastnosti ^{210}Po

- je členom uránového premenového radu
- je silný alfa-žiarič (energia žiarenia 5304,5 keV) s dobou polpremeny $T_{1/2} = 138,4$ dní
- polónium je chemicky odlišné od väčšiny alfa-žiaričov, má veľa charakteristík kovov alkalických zemín, je amfotérne, má tendenciu k tvorbe hydroxidov a rádiokolloidov in vitro a in vivo
- podľa Nariadenia vlády SR č. 350/2006 Z.z. je najvyššia prípustná hodnota ^{210}Po v pitnej vode $0,2 \text{ Bq.l}^{-1}$, v prírodnej minerálnej vode $0,5 \text{ Bq.l}^{-1}$

Rádiotoxicita ^{210}Po

- Polónium sa prirodzene nachádza v prírode. Po rozpade radónu a jeho premenových produktov vo vzduchu sa polónium usadzuje v teréne a na vegetácii, napríklad na listoch tabaku. Alfa-žiarenie z polónia odparujúceho sa z fajčiarskeho tabaku hrá dôležitú úlohu pri vzniku rakoviny pľúc u fajčiarov.
- Okrem inhalácie z tabakového dymu ^{210}Po v ľudských tkanivách pochádza z priamej ingescie z potravín a z rozpadu prijatého ^{210}Pb , ktoré je zadržované v tkanivách v tele. Dýchacími cestami však vniká do organizmu v 6-krát väčšom množstve ako zažívacím traktom.
- Ukladá sa najmä v pľúcach, pečeni, obličkách, slezine, vo svaloch a v kostnej dreni. Jeho koncentrácia v jednotlivých tkanivách je rôzna. U pracovníkov pracujúcich s polóniom bol zaznamenaný zvýšený výskyt rakoviny obličiek.

Vzorky

- zo širokej škály balených minerálnych a liečivých vôd sme vytypovali tie, v ktorých sme predpokladali zvýšené objemové aktivity ^{210}Po
- sú to: Mitická, Budiš, Vincentka, Slatina, Kláštorňá, Šaratica
- ^{210}Po sme stanovovali aj v jednej termálnej vode, odobratej priamo z vrtu V9 v Piešťanoch
- v balených minerálnych vodách sme priamo v obale pomocou HNO_3 upravili pH na hodnotu 2,0 až 2,2

Metódy stanovenia ^{210}Po vo vodách

- Metóda s použitím niklovej podložky – ^{210}Po sa oddeľuje spoluzrážaním so síranom olovnatým, ktorý sa ďalej rozpúšťa v zriedenej HCl a ^{210}Po sa kvantitatívne vylučuje na niklovú podložku z roztoku kyseliny askorbovej pri 55 – 80 °C. Elektrochemická spontánna depozícia ^{210}Po na niklovú podložku je veľmi špecifická a môže sa uskutočniť aj za prítomnosti ostatných rádionuklidov
- Sorpčná metóda – založená na selektívnej sorpcii ^{210}Po na scintilátore ZnS(Ag) z kyslého prostredia s hodnotou pH v rozmedzí 2,0 až 2,2 a na scintilačnom meraní odozvy impulzov
- Kvapalinová scintilačná spektrometria (LSC) – je v súčasnosti najcitlivejšou univerzálnou a široko používanou meracou technikou na detekciu a kvantifikáciu rádioaktivity

Postup stanovenia ^{210}Po sorpčnou metódou

- pred stanovením sme uskutočnili intenzívnu aeráciu na odstránenie ^{222}Rn po dobu najmenej 60 minút
- po aerácii sme do kadičky odmerali 500 ml vzorky, pridali 350 mg scintilátora $\text{ZnS}(\text{Ag})$ a intenzívne miešali elektromagnetickým miešadlom po dobu 4 minút, potom sme vzorku prefiltrovali cez papierový filter a premyli destilovanou vodou o pH 2,0 až 2,2
- filtračný papier so scintilátorom a nasorbovaným ^{210}Po sme z filtračného zariadenia preniesli na meraciu miskú, vysušili 1 hodinu pri $105\text{ }^\circ\text{C}$, do merania uchovávali v tme a scintilačne merali v intervale dva až päť dní po vysušení na prístroji NA 6200II po dobu $4 \times 1000\text{ s}$

Postup stanovenia ^{210}Po metódou LSC

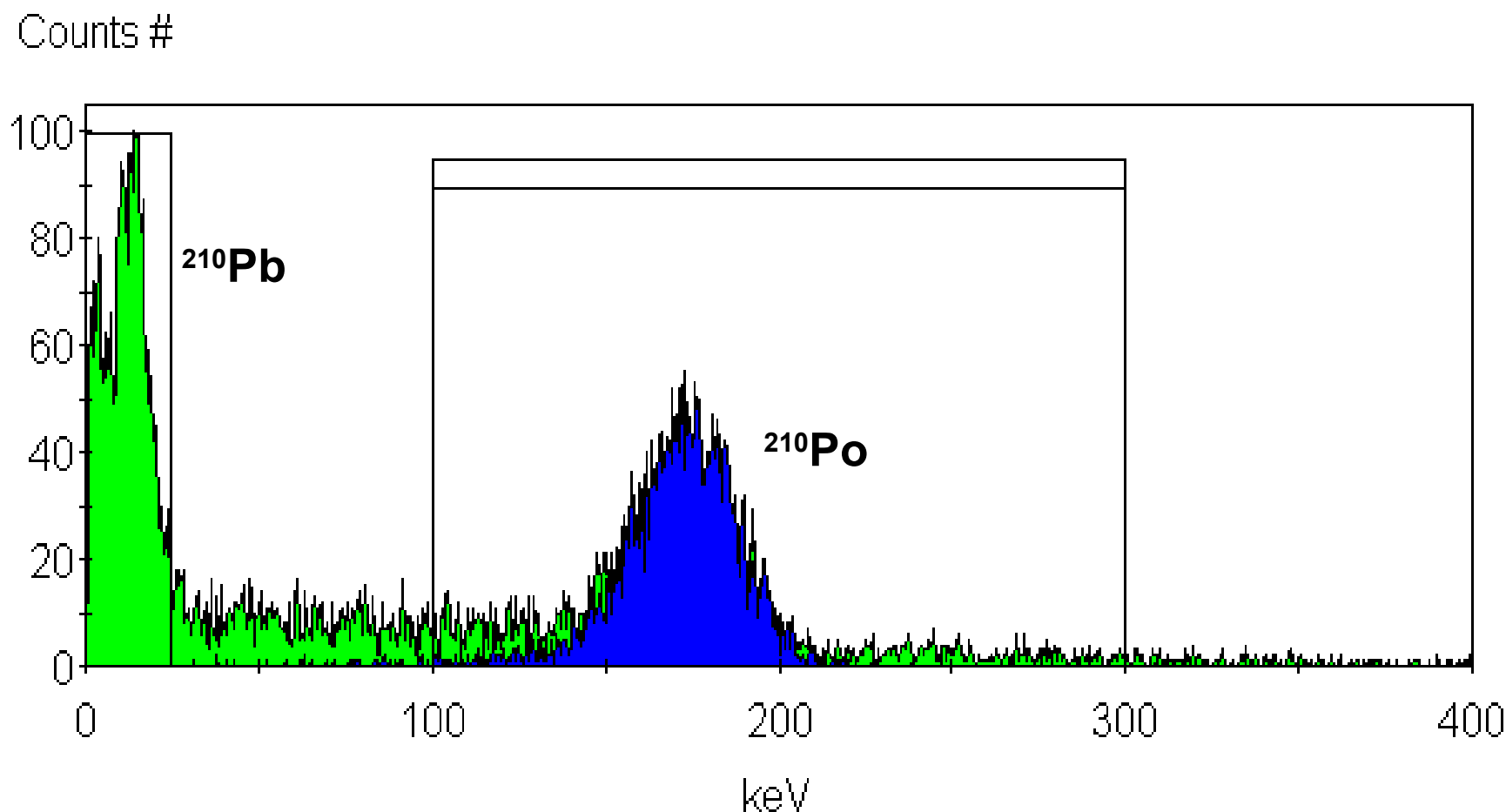
- vzorku sme najprv spracovali rovnakým postupom ako pri sorpčnej metóde
- získaný scintilátor s nasorbovaným ^{210}Po sme z filtračného papiera pomocou 10 ml HCl (1:1) kvantitatívne zmyli do kadičky, ktorú sme prikryli hodinovým sklíčkom a nechali zahrievať do úplného rozpustenia scintilátora
- po vyčírení roztoku sme kadičku odkryli a roztok sme nechali odpariť takmer do sucha
- pomocou 10 ml destilovanej vody sme zvyšok po odparovaní preniesli do vialky
- pridali sme 10 ml scintilátora UltimaGold LLT, ručným trepaním sme uskutočnili extrakciu (2 minúty) a vialku sme vložili do prístroja na meranie

Postup stanovenia ^{210}Po metódou LSC

- meranie sme uskutočnili na kvapalinovom scintilačnom spektrometri TRI-CARB 2900TR pomocou programu QuantaSmart™
- prístroj používa PDA elektroniku na kategorizovanie premien ako alfa alebo beta, impulzy alfa-žiariča sú v spektre vykresľované modrou farbou, beta-žiarenie je vykresľované zelenou
- súčasne s ^{210}Po je teda možné stanovenie aj ^{210}Pb
- energetické okno pre alfa-častice sme zvolili 100-300 keV, doba merania bola 30 minút

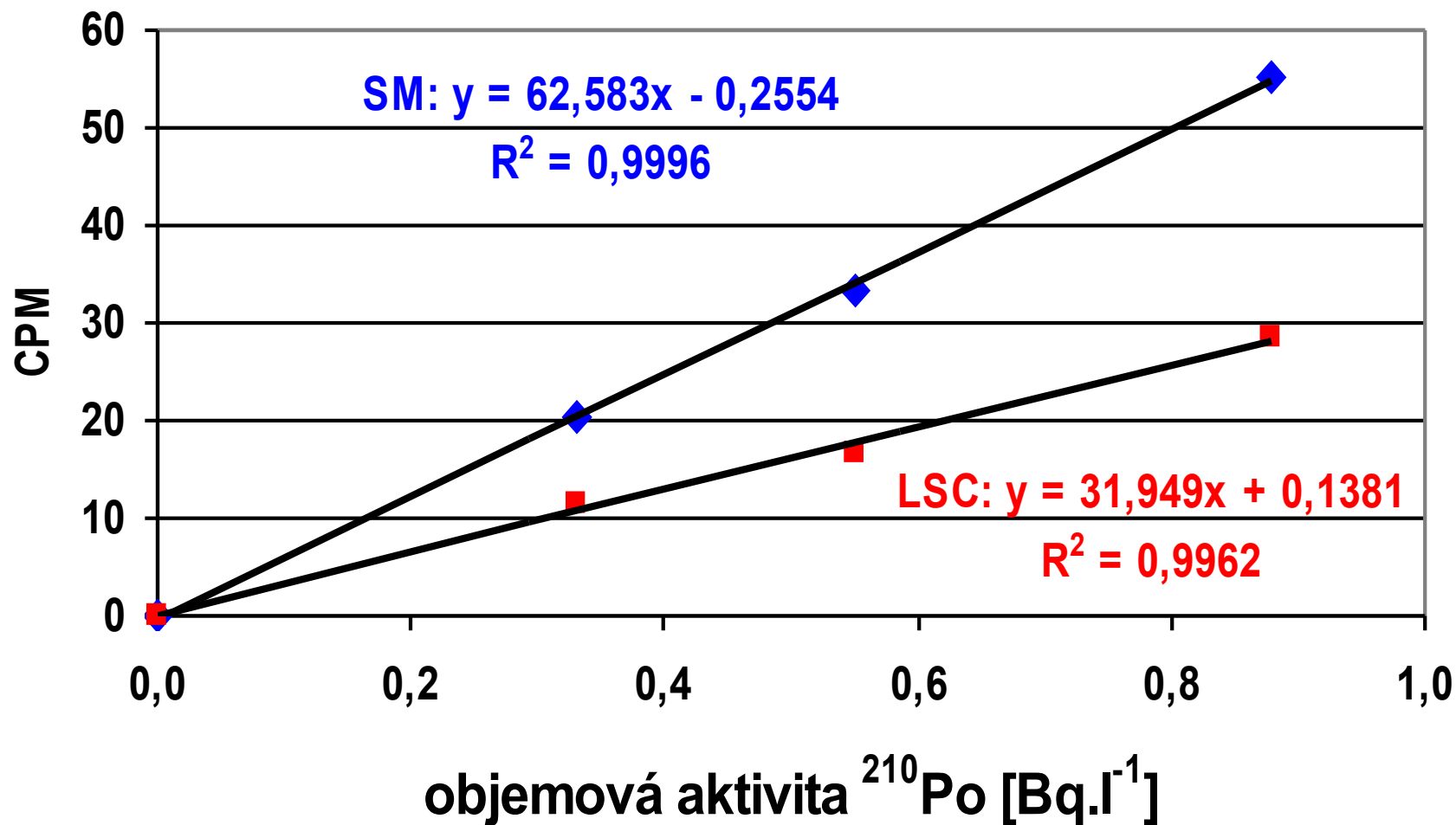
Lineárne alfa/beta spektrum získané metódou LSC

Kalibrácia

- na kalibráciu sme použili štandardný roztok ^{210}Pb s aktivitou $1,082 \text{ Bq.ml}^{-1}$ v rovnováhe s ^{210}Po
- kalibráciu sme uskutočnili metódou vnútorného štandardu, ktorý sme pridali do 500 ml vzorky a takto získaný roztok sme spracovali rovnakým postupom ako samotnú vzorku
- veľkosť pozadia sme určili spracovaním 500 ml destilovanej vody rovnakým postupom ako vzorky
- zostrojili sme aj kalibračnú krivku pridaním stúpajúceho množstva štandardu do 500 ml destilovanej vody a spracovaním rovnakým postupom ako vzorky
- najmenšiu významnú a detegovateľnú objemovú aktivitu ^{210}Po sme vypočítali podľa STN 75 7600

Kalibrační krivky ^{210}Po

Objemové aktivity ^{210}Po stanovené jednotlivými metodami

Minerálka	Objemová aktivita ^{210}Po [Bq.l^{-1}]		
	NPH	Sorpčná metóda	Metóda LSC
Mitická	0,5	< 0,015	< 0,023
Budiš		< 0,015	< 0,023
Vincentka		< 0,015	0,032
Slatina		< 0,015	< 0,023
Kláštorná		< 0,015	< 0,023
Šaratica		< 0,015	< 0,023
Piešťany		< 0,015	< 0,023

Záver

- v našej práci sme dvoma metódami stanovovali vo vodách objemovú aktivitu ^{210}Po , ktoré patrí do skupiny veľmi vysoko toxických rádionuklidov, a preto môžeme očakávať zvýšený záujem o jeho stanovenie v pitných vodách
- ako vzorky sme si zvolili 5 minerálnych vôd, 1 liečivú vodu a 1 termálnu vodu, ktoré mali zvýšené hodnoty základných rádiologických ukazovateľov
- overili sme použitie sorpčnej metódy na stanovenie ^{210}Po v minerálnych vodách

Záver

- overili sme možnosť stanovenia ^{210}Po metódou LSC tak, že po spracovaní vzorky rovnakým postupom ako pri sorpčnej metóde sme scintilátor ZnS s nasorbovaným ^{210}Po rozpustili v HCl, roztok sme odparili takmer do sucha, pomocou 10 ml destilovanej vody sme zvyšok preniesli do vialky, pridali sme 10 ml scintilátora Ultimagold LLT a zmerali
- vypočítali sme najmenšiu významnú a najmenšiu detegovateľnú aktivitu ^{210}Po pre obe metódy
- objemová aktivita ^{210}Po stanovená sorpčnou metódou bola vo všetkých prípadoch nižšia ako najmenšia významná objemová aktivita ^{210}Po , vyššiu hodnotu ako je najmenšia významná objemová aktivita ^{210}Po sme stanovili metódou LSC iba v minerálnej vode Vincentka

Ďakujem za pozornosť

Lineárne alfa/beta spektrum

Sample # 27
Count Time: 30.00
Pre-count Delay: 0.00
Acquisition Time: 28.23

View: **Alpha\Beta**
Alpha/Beta Discriminator: 170

Scale

keV Full Scale: 400

Counts Full Scale: Auto

Log keV Scale

Linear keV Scale

Regions	Lower Level	Upper Level	CPM	2S%
Beta A	0.0	25.0	107.6	3.63
Beta B	100.0	300.0	132.7	3.27
Alpha	100.0	300.0	122.5	3.40

[Restore](#) [Print...](#)

Counts #

